

EDINOST

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

«Vednost je moč».

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vsa leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno četrstopenjsko vrsto: 12 kr. če se tiska 1 krat, 10, če se tiska 2 krat, 8 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vsa druga naj se pošilja upravnistvu (Via delle poste, Casa Hierchel, N. 10 A. I. piano). — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v raznih tračkah po mestu.

POZIV.

V četrtek 31. t. m. točno o poludne bode v tržaški čitalnici odborova seja političnega društva „Edinost“, h kateri so vjudno vabljene vsi odborniki in namestniki. Na dnevnem redu so važne stvari, zaradi katerih naj ne izostane noben odbornik in namestnik.

V Trstu, dne 13. oktobra 1880.

ODBOR
polit. društva „Edinost“.

Papež Leo XIII. in Slovani.

Še nikoli nas ni nobena dogodba napolnila s tolikim veseljem, kakor papeževa okrožnica. Mi jo imamo za največjo moralno, krščansko in politično pridobitev ne le vsega sedanjega stoletja, temuč vseh stoletij od one dobe, kar se je po svetu razširila krščanska vera. Papeževe modre, veljavne besede, katera sega milijonom v najgloblje srca, mora se veseliti vsakdo, bodisi katere narodnosti koli, komur je on vrhovni dušni pastir, ona pa seže tudi globoko mej ono prebivalstvo, kateremu je prav tako namenjena, kakor katoličanom, to je: mej pravoslavne kristijane ter poruši prvi zid, ki ovira združenje vshodnje i zahodnje cerkve. Kakor je bilo razkolništvo največja nesreča človeštvu, enako bi bilo združenje največja sreča; s tem bi se vrnil mir, bratovska ljubezen i blagost v vso Evropo; verska edinost bi narodom vzela orožje iz rok ter podala vanje orodje mirnega, blagodejnega dela. Osebito nam Slovanom, katerim je papeževa beseda v prvi vrsti namenjena, mora srce v prsih poskakovati, blagoslavljati moramo sv. Očeta, da je nam s toliko skrbjo i ljubeznijo podal mogočno roko v našo otelbo. To veliko dobroto si moramo obrniti v svojo korist i pred vsem na to delati, da razderemo ograje, ki nas duševno ločijo, da bomo imeli en hlev in enega pastirja. Časnik „Reform“ o papeževi okrožnici mej drugim to le piše:

Slovanski narod se popenja, da napolni siloširno mesto na svetovnem pozorišču; slovanska ideja je sicer narodno i politično mlada, ali ona se velikansko širi i brepi. Nič ni bolj pomenljivo, kakej bodočnosti gre Slovanstvo naproti, nego da je Rim, ki ima vedno najtanjša čutila za realne moči in dejanske reči, govoril o slovanskem gibanju v tistih mejah, kolikor je to cerkvi mogoče. To je prvokrat, da sta se slovanska svetnika tako počastila, da se je Slovanstvo tako rekoč v cerkvene velevlasti sprejelo. Najnovejša izjava iz Rima je pomenljiva i vredna, da nanjo ozir jemljó tudi tisti, ki so navajeni, cerkvenim znamenjem posvetno pomembo prisojati.

Gotovo, velepomembna je najnovejša izjava papeža Leona XIII. če tudi ne v tem zmislu, v katerem jo razlagajo protivniki krščanstvu in Slovanstvu.

Praznik obeh slovanskih apostolov, svetega Cirila in Metoda, ki se je doslej obhajal 5. julija le v moravskem mejnej grofiji, razširil se je na vso katoliško cerkev, tedaj na ves svet. Ni v imenu panslavistiške ideje, ki, kakor mislijo nekateri, uže zdaj germansko državno misel (?) v Avstriji zatajuje i na steno pritiska, ni iz ljubezni do rastoče slovanske mogočnosti papež Leo XIII. ukazal, naj vsa cerkev, tudi na Nemškem, Škotskem, v južnej Ameriki, na filipinskih otocih v prihodnje vsako leto dan 5. julija praznuje, ampak z ozirom na predugačeno politično položje slovanskih dežel, katero Leo XIII. izrečno poudarja, z ozirom na slovanskih katolikov potrebe, na katere so njihovi cerkveni višji pastirji uže večkrat kazali. To je vzrok tej najnovejši izjavi iz Rima. Pred 1000 leti sta prinesla Ciril in Metod iz Soluna Slovanom krščansko vero, in z njo omike blaženost. Ali se more danes dvomiti o visoci pomembi obeh slovanskih apostolov glede evropske zgodovine in velicega slovanskega naroda? Le ozrimo se tudi danes na Solun, od kodar je prišla Slovanom luč in evangelije, le ozrimo se na balkanski poluotok, na Bosno, Bolgarijo, Srbijo in Hrcegovino, v katerih deželah se je položje slovanskih kristijanov v zadnjih letih bistveno predugačilo, in ene misli homo z najvišjim

cerkvenim pastirjem, ki se je ozrl tudi na druge slovanske dežele, da se je za katoliško cerkev začela nova doba, i da ima katoliško Slovanstvo v sebi moč, s katero mora računati providnost in pravica.

Papež Leo XIII. je z svojo okrožnico od 30. septembra t. l. spoznal Slovanstva realne moči, kakor tudi veliko njegovo pomembo za katoliško cerkev, to je svetovne zgodovine delo, katero se ne more ni zamolčati ni zatajiti. Rim računji z dejanskimi močmi, to naj ho v poduk vsaceemu, kateremu oči še niso tako zagrnene, da ne bi videl v cerkvenih znamenjih tudi njihovo svetovno pomembo. To velja v prvi vrsti — Avstriji.

Papež o slovanskih apostolih.

Zgodovinsko velevažna, vsemu krščanskemu in v zlasti slovanskemu svetu preimnitna je papeževa okrožnica, katero je poslal vsem patrijarhom, primatom, višjim škofom in škofom vesoljnega katoliškega sveta. Ta okrožnica je blagodejen dih, ki porodi neizmerno dobrega sadu vsemu krščanstvu, posebno Slovanom; ona je nova podpora katoličanstvu, luč, ki zablešči tudi mej pravoslavne Slovane, katerih združenje s zapadom ho močno pospeševala. Radostnim srecem priobčujemo tedaj to svetovno pomembno pismo; glasi se tako le:

„Papež Leo XIII. vsem patrijarhom, primatom, nadškofom in škofom katoliškega vesoljnega sveta, kateri imajo milost in skupnost z apostolskim stolom!

Čestivredni bratje,
pozdrav in apostolski blagoslov!

Svetim apostolskim prvakom Petru in njegovim nastopnikom posebe izročena velika naloga, krščansko ime širiti, velevala je rimskim papežem, da so ob različnih časih in k različnim narodom pošiljali poročevalce svetega evangelija, kakor se je videlo, da to terjajo razmere in sklepi usmiljenega Boga.

Zatorej, kakor so poslali Avgustina k Britancem skrbet za duše, Patricija k Hibernijcem, Bonifacija h Germanom, Vilibroda k Frizom,

Batavecem in Belgijcem, tako so tudi sveta moža Cirila in Metoda pooblastili, prevzeti apostolsko službo pri slovanskih narodih, in po njiju vstrajnem in velikem delovanju jima je uspelo, da so slovanski narodi iz prvotnega prestopili k človeške kulture in izobraževanju.

Cirila in Metoda, krasna dva apostolska brata, niso nehale častiti od nekdanj vse slovanske dežele, spominjajoč se njiju dobrih del. Z enako marljivostjo ju je častila cerkev, katera je oba, dokler sta živela, mnogo odlikovala, in pepela od jednega nij hotela pogrešati. — Zato je tudi uže od leta 1863 slovanskim Čehom, Moravcem in Hrvatom, kateri so vsako leto 9. marcija praznovali praznik na čast sv. Cirila in Metoda po dovolitvi našega predhodnika Pija IX. nesmrtnega spomina pripuščeno, ta praznik odslej praznovati dné 5. julija in dnevne čase v spominu sv. Cirila in Metoda izpolniti. In skoro po tem, ob času, ko je bil veliki vatikanski koncil, prošili so premnogi škofje ta apostolski stol, naj bi se njih kult in določeni praznik na vso cerkev raztegnol. Ker pa ta stvar do današnjega dné nij rešena in ker je v menjajočem se času položje države v teh deželah spremenjeno, zdi se nam primeren povod dan, slovanskim narodom, za katere zveličanje in blagost smo Mi prav zelo skrbni, ustreči. Zato hočemo Mi, ki svoje očetovske ljubezni nečemo v ničemer vzkracevati, tudi češčenje svetih mož, katera bosta slovanske narode, ki sta jih nekdanj z setvijo katoliške vere od pogube k zveličanju otela, tudi zdaj s svojim nebeškim varstvom mogočno branila, dalje razširiti in pomnožiti. Da se pa jasneje posveti, kakova sta moža, katera predstavljamo katoliškemu vesoljnemu svetu v češčenje, naj omenimo ob kratkem zgodovine njiju del.

Ciril in Metod, brata, rojena v odličnem mestu Tesalije, šla sta rano v Carigrad, da se v glavnem mestu orijenta v znanostih izučita. In iskra duhá, ki je uže tačas v mladih ljudeh svetila se, nij ostala skrita. Kajti oba sta v kratkem času tako močno napredovala, in v zlasti Ciril, ki je tako pohvalo v znanostih dobil, da je iz posebne časti imenovan bil filozof. Ne dolgo potem je vstopil Metod v meniški stan, Ciril pak je bil po patrijarhu Ignacijii vrednega izpoznan,

Podlistek.

Nauk o gospodinjstvu

bodočim gospodinjam, ženskim učiteljicam, učiteljem in učiteljicam na višjih deklinskih razredih ljudskih in meščanskih šol.

(Poleg nemškega)

prosto poslovenila I. N. in I. L.

(Dalje).

Ako je komu kost ali koščica v vratu ostala, ali če je šivanko ali kako drugo reč pogoltnil, tedaj je potrebno, da ga po hrbtu večkrat precej močno udarimo. Ne pride li vendar pogoltnena reč na polje, potem jo je treba (ako je moči) s prstom ali s svilkovimi (dratenimi) kleščicami pazno izvleči. Z mandljevim oljem je moči zmanjšati bolečino, dokler ni zdravnik. V velikej nevarnosti zadušenja naj se dotična reč z mehkiimi jedmi (tudi pooljeno nekuhano kisló zelje je dobro) poskusi v želodec spraviti.

Utopljenec ne postavljajmo nikdar na glavo, ker to jih gotovo umori, če še kaj živé, marveč je potrebno, da je glava više od trupla. Obledo jim treba nemudoma sleči, truplo s toplimi rutami obrisati, in usta kaluže očistiti. V usta treba da jim zraka vdihujemo, ter jih s flanelom, namočenim v žganju, drgamo po vsem truplu, zlasti na žličici ali srčni jarnici. Kakor z utopljenji, naj se ravna s obešenci.

Zmrznence moramo slečene deti v sneg, ali če tega ni, v prav mrzlo vodo. Obraz se ve da ostane prost. Ko se je tru-

plo začelo tajati, tedaj jih položimo v toplo posteljo, ter s flanelom drgnemo. Tudi toplega vina naj se jim v usta vlija.

Zadušeni potrebujejo svežega zraka. Obledo jim treba sleči. Glava in prsi naj jim se z mrzlo vodo polivajo, dlani in podplati se ščetko drgajo. V usta naj jim se vpihava zraka. Tudi je dobro deti jim pod nos kisa, jelénovca ali zasmojenega perja. Takl poskusi naj se več ur nadaljujejo. Zadušencu, ki se je začel zavedati, treba dati vode s kisom ali čitronovim sokom, da jo pije.

Pri ostrupljenju ali otrovanju treba takoj zdravnik poklicati. Proti strupovitim gobam in bakrenej soli je pitje mlačne vode najhitreji pomoček.

Proti soliternej in drugim otrovnim kislinaim naj se nagnezija ali kreda z vodo pije.

Proti lugastim tvarem (razjedno apno, lug i. t. d.) treba piti kisa z vodo.

Proti razjednej prepalini (sublimatu) pomaga beljak z vodo. Rastlinski strup (otrov) se odstrani z mlekom in drugimi slizavimi pijačami, s črno kavo i. t. d.

Obledo, poškodovano od steklih psov, treba uničiti (sežgati). Rana od stekline naj se s kisom ali s solno vodo izpira; dobro je tudi, če se na njo postavi rožič, da jo izsesa. Nadalje je potrebno, da rano s razbeljenim železom izžgemo, ali strelnega prahu v njo nasipljemo in užgemo.

Poškodovanim od pada (raz konja i. t. d.) moramo obleko na vratu in prsih razvezati, ter jih položiti v posteljo tako, da je glava više od trupla. Bolniku, ki se zaveda, treba dati mrzle vode, in na zmečkane ali polomljene ude mrzlih zavez devati.

S nezavednim naj se ravna tako, kakor je bilo rečeno pri omedlevicah.

Nesrečneži se zlomljeno nogo ali roko naj se na nosilih ali vozu domov spravijo, in sicer kakor najbolj mogoče mirno. Dokler ni zdravnik, treba da jim devljemo na poškodovani ud mrzlih zavez.

Razna naštetá sredstva pomagajo le v trenutku. Zelo potrebno pa je, da v vsakej nesreči nemudoma pokličemo skušenega in zanesljivega zdravnika (ne kakega mazača), kateri bode najbolj vedel, kar treba še dalje storiti.

O sobi bolnih.

V malih in le kratek čas trajajočih boleznih je pripravna vsaka soba (izba). Za dolgotrajajoče in nalezljive bolezni je potrebno prostornih, zračnih in kurljivih izb. Soba bolnih mora imeti potrebne in primerne pohištva, in drugih raznih reči, ki so potrebne bolnikom. Tudi toplomera (termometer) ne sme manjkati.

Sobe bolnikov moramo pazno in čisto vetriti, zlasti pri nalezljivih boleznih, kakor so: rudeča vročica, osepnice ali koze i. t. d.

V sobi bolnih naj bode zmiraj enakomerna toplota. Prevročje izbe so škodljive bolnikom; posebno mrzlica je hujša, ako bolnik v preveč toplej postelji in izbi leži.

Izbe bolnikov naj ne bodo presuhe. Suhe sobe škodujejo posebno bolnim na pljučih. Potrebno je tedaj kake posode, napolnjene z vodo, za izhlapljanje.

da mu je cesarica Theodora nalog izročila, onkraj Kerzoneza stanujoče Kazare, ki so v Carigradu prosili za sposobne upravitelje Svetega, v krščanski veri odgojevali. Ta nalog je prevzel prav rad. Šel je tedaj v Kerzonez v Tavis in se je posvetil, kakor nekateri pravijo, nekaj časa naučenju deželnega jezika onega naroda, in ob istem času je srečo imel, sveti pepel sv. papeža Klementa I. najti, katerega je lahko izpoznal vsled občno razširjenega spomina na kotlo, s katero je bil krepko verni mož na ukaz cesarja Trajana kakor znano v morje vržen in potlej pokopan. Ko se je tega dragocnega zaklada polastil, šel je v mesta in bivališča Kazarov, katere je, podučeni s svojimi nauki in vzbujevan od božje pomoči, združil z Jezusom Kristom, potem ko je zatri mnogostransko brezverstvo. Ko je bila nova krščanska občina najbolj urejena, dal je slaven izgled svoje ponižnosti in krščanske ljubezni, ker je vse darove, katere so mu domačini ponujali, odbil i le to zahteval, da se osvobodijo tujci Slovani, kateri so bili krščanske vere. Kmalu se je vrnil Ciril veselo v Carigrad ter je šel tudi v samostan Polychronov, kamor je bil uže tudi Metod šel.

Mej tem je pa zvedel Rastislav, knez moravski o tem, kar se je zgodilo pri Kazarih. Izpodbujen po izgledu Kazarov, dogovarjal se je s cesarjem Mihaelom III., da bi se iz Carigrada poklicalo nekoliko oznanjevalcev evangelija ter njih teško dosegel tega, kar je hotel. Zato je pa prouzročila uže s tolikimi dejanji proslavljena krepost Cirila in Metoda, da sta bila za to poslanje na Moravsko odločena. In ker sta potovala skozi Bolgarijo, ki je bila uže uvedena v sv. skrivnosti kristijanov, nista na nobenem kraju opustila prilike za širjenje vere. A na Moravskem, kjer jima je narod prihajal naproti uže do meje, sprejeta sta bila z največjo prijaznostjo in praznično radostjo. In brez odloga sta pričela srea podučevati v kristijanski naukih ter vzdigavati jih k upanju do nebeških darov in to s tako močjo in dejansko marljivostjo, da je skoro potem narod moravski sprejel krščansko vero. Mnogo je k temu pomagalo znanje slovanskega jezika, katerega se je Ciril uže prej naučil in veliko so pomagala sveta pisma nove in stare zaveze, katera je on preložil na narodni jezik. Zato se ima slovanski narod temu možu prav za veliko zahvaliti, ker od njega nij sprejel le blagodejnost krščanske vere, nego tudi civilizacijo; kajti prva sta bila Ciril in Metod, ki sta izumila pismo, s katerim se slovanski jezik piše in izraža in iz tega uzroka se ne imenujeta krivično pričelnika tega jezika.

In zopet je prodrla slava teh dejanj iz tako oddaljenih dežel dalje in v Rim. — In ko je ukazal papež Nikolaj I. izvršitima bratoma, naj prideta v Rim, napolila sta se takoj tja, slušala sta ukaz, ter vzela sobota ostanke sv. Klementa. Ko je to izvedel Hadrijan II., ki je bil stopil na mesto umrlega Nikolaja, šel je z duhovenstvom in ljudstvom slavnima gostoma z veliko čestjo naproti. Telo sv. Klementa, proslavljeno kmalu z velikimi čudi, preneseno je bilo s slovesnim sprevodom v baziliko, ki je bila postavljena ob času Konstantina nad očetovsko hišo nezmagljivega mučenika. Potem pa sta Ciril in Metod poročala v navzočnosti duhovenstva papežu

o svojem apostolstvu, v katerem sta delovala sveto in marljivo. In ker so ju obdolževali, da sta delovala zoper določbe prednikov in zoper posvečene verske običaje, ker jima je pri izvrševanju svetega obreda služil slovanski jezik, zagovarjala sta svojo reč tako temeljito in s takimi razlogi, da je papež z vsem duhovenstvom hvalil ter odobril njiju delovanje. Za tem sta bila oba, ko sta izjavila katoliško veroizpovedanje in prisegla, da hočeta zvesta ostati veri sv. Petra in rimskih papežev, od Hadrijana imenovana in posvečena za škofa, ter je dobilo veliko njiju učencev razne stopinje svetega posvečenja v duhovne.

Po božji previdnosti pa se je zgodilo, da je Ciril v Rimu sklenol svoje življenje v letu 869. v dan 14. februarja, dozorel bolj v kreposti nego v starosti. Javno in slovesno, kakor rimski papeži, bil je prenesen častno v groh, kateri je Hadrijan sebi sezidal. Ker rimsko ljudstvo nij trpelo, da bi se telo umrlega prepeljalo v Carigrad, kakor je neka sorodnica iskreno prosila, prenesen je bil k sv. Klementu in položen poleg njegovega pepela, kateri je Ciril toliko let z globokim spoštovanjem čestil, in ko so ga mej slovesnim popevanjem psalmov vozili skozi mesto, dozdevalo se je, da Rimljani svetemu možu ne polagajo toliko z mrtvaško nego zmagovalno slovesnostjo žrtve nebeske česti.

Na ukaz papežev je potoval potem Metod ko škof nazaj na Moravsko izpolnjevati dolžnosti svoje apostolske službe. V tej provinciji je v izgled svoje čedi prizadeval si s vso dušo služiti od dne do dne z večjo gorečnostjo katoliške stvari, krepko upirati se nemirnim novotarjem hotečim podkopati katoliško ime z neumnimi menjenji, v veri vzgojiti kneza Svetopolka, ki je vladal za Rastislavom, ter ga opominjati, ko se je izneveril svoji dolžnosti, karati ga in koncem kaznovati ga s tem, da mu je odtegnol svete skrivnosti. Zavaljo tega ga je pričel hudobni in nečisti samodržec sovražiti, ter ga je izpodil v prognanstvo. Kasneje zopet vzpostavljen, dosegel je z opominjanjem o pravem času to, da je knez kazal znamenja, da se je premislil ter izprevidel, da mora svoje prejšnje navade popraviti z novim življenjem.

Prav to je čudovito, da je pazna ljubezen Metodova, prekoračila meje Moravske, kakor je dosegla za Cirilovega življenja Lihurnice in Srbe, obsegla zdaj Panonce, katerih kneza, Kócelj po imenu, podučeval je on v katoliški veri, ter vzdržal v dolžnosti, — in Bolgare, katere je z njihovim kraljem Borisom utrdil v krščanski veri, ter Dalmatince, katerim je razodel nebeske darove milosti in Korintijce, pri katerih je mnogo deloval, da jih je dovel k spoznanju in molitvi jednega pravega Boga.

A to mu je delalo sitnosti. Kajti nekateri izmej nove krščanske družbe, ki so vrla dela in krepost pisano gledali, zatožili so nedolžnega Jovanu VIII., nastopniku Hadrijanovemu, za voljo sumnjive vere in žaljenja šeg pradedov, ki so pri svetih opravilih rabili samo grški ali latinski jezik in nobenega drugega. Tedaj pa je papež poklical Metoda, skrbec za nedotakljivost stare vere in stare discipline, v Rim ter mu ukazal, naj se opraviči in očisti. Zmirom pripravljen hitro slušati in naslanjajoč se na

dobro svojo vest, stal je v l. 880 pred Jovanom in pred nekaterimi škofi in duhovenstvom mest, in dokazal je lahko, da je vero, katero je v pričujočnosti in z odobrenjem Hadrijana priznal ter nanjo prisegel na grobu prvaka apostolov, sam ohranil trdno in druge vestno učil in da je, kar se tiče rabe slovanskega jezika pri svetih opravilih, to storil iz pravičnih razlogov, z dovoljenjem papeža Hadrijana in ne protislovno s sv. pismom. S tem zagovorom se je tako iznebil sumnje kake krivnje, da je papež dobro razumel Metoda ter mu rad potrdil nadškofovsko oblast in slovansko poslanstvo. Izven tega je izvolil še nekaj škofov, katerim bi ukazoval Metod in kateri bi njemu pomagali oskrbovati krščanske zadeve, ter ga je poslal s čestitimi priporočilnimi pismi in svobodno polnomočjo nazaj na Moravsko.

To vse je kasneje potrdil papež v pismu do Metoda, ko so tega z nova začeli hudobneži sumničiti, zato je vstrajal, trdno zvezan s papežem in vso rimsko cerkvijo z najožjo vezjo ljubezni in vere, še previdneje v izvrševanju sebi odločenega opravila in nij dolgo trebalo čakati na krasni sad njegovega delovanja. Kajti ko je najprej sam češkega kneza Borivoja in s pomočjo jednega duhovnika njega soprogo Ljudmilo pripeljal v katoliško vero, dosegel je v kratkem, da se je na dolgo in široko razširilo krščansko ime v tem narodu. V istem času se je trudil luč evangelija uvesti v Poljske, kjer je, ko je uspešno prodril v Galicijo, v Lvovu vspostavil škofovo stolico. Od tod je šel, kakor nekateri poročajo, v Moskvo ter je vspostavil škofovo stolico v Kijevu. S to nevenljivo lavoriko se je bil vrnil nazaj k svojim na Moravsko in ker je čutil konec svojega življenja, zaznamoval je sam si naslednika ter je, ko je še duhovenstvo in narod opominjal z navodili h kreposti, mirno se ločil od tega sveta, ki je njemu bil pot v nebesa. Kakor je za Cirilom žaloval Rim, tako je za umrlim Metodijem žalovala Moravska, obžalovala njegovo izgubo ter je njega truplo čestila na vsak način.

(Konec prih.)

Dopisi.

Z Rojana, 2. oktobra.

Ni človeka v Rojani, da ne bi se spominjal dne 26. septembra t. l., ko je bila tukaj Žigonova pristava vsa v praznični obleki, kakor zala nevesta, katero ženin pelje pred altar, da bi z njo sklenol nerazvezljivo zvezo. Zastava pri zastavi velečastno vihra in slovesnost dneva naznanja. Kaj pomenja to lepoticje? Kaj pomenja razvita zastava, ki se visoko in ponosno vihla na novem poslopju? Spoštovani g. A. Amorth, kapelnik civilne bande, sezidal je tukaj poslopje, v katerem bo hranil in prodajal smodnik za lov in mine, in omenjeni dan ob 5. uri popoldne je bila nova shramba slovesno blagoslovena in v varstvo sv. Barbari izročena. Že pred 5. uro se je nabralo mnogo ljudstva pri Žigonovi hiši pričakovajoč sv. opravila. Točno ob 5. uri pa, od Žigonove hiše, začno se povabljeni gostje z bando v procesiji pomikati proti z zastavami in cveticami ozal-

šanemu novemu poslopju, da so bili pričujoči pri blagoslovenji, katero je izvršil tukajšnji č. g. kaplan. Zdaj g. Amorthova banda zaigra zalvalno pesem, ki je vsem pričujočim globoko v srce segla; zaigra cesarsko himno, mej katero so doneli glasni •Živioklici• navdušenosti in spoštovanja do svetlega vladarja, ki je z močjo strelnega praha mnogokrat sovražnike krotil in premagal. Lepa in ganljiva slovesnost je bila to, ki Rojančanom dolgo v spominu ostane. G. Amorthu pa želimo dober vspeh. K.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Delegacije sklicuje cesarjevo pismo na 19. oktobra v Budapesto. Tudi spodnje avstrijski deželni zbor je sklican v ta namen, da dovoli kredit za škode po povodnjah.

V spodnje-štaterskih mestih in trgih je propadel državnozbornski kandidat Bindlechner, dobil je le 256 glasov, njegov nasprotnik Schmiederer pa 658. Poslednji tedaj nese v državni svoj •hammer• da bo tolkel po Slovencih. Nu, tudi ta udarec prebijo Slovenci, on in vsi Schmiedererji jih ne ubijo.

Ogerski finančni minister Szapary je državnemu zboru poročil, da bo država imela zopet v letu 1881 za 24 1/2 milijona več troškov, nego dohodkov. Da se pokrije ta primanjkljaj, izda se za 40 1/2 milijona zlate rente, drugo pa se založi s povišanimi davki. Madjarska velevlast dirja bankerotu naproti.

Tuje dežele.

Turška vlada se je začela velevlastim rogati. Poročila je poslancem, da ima voljo dogovarjati se o vseh nerešenih prašanjih. Ona bo skušala Albance pregovoriti, naj Črnejgori odstopijo Ulčinj. Glede Grškega nasvetuje mejo na severju mesta Volo in na jugu od Larise do Mecova in Janine, ter se ima končati na vstočji reke Arta. Obečane reforme v Aziji izvrši v treh mesecih, v Evropi pa jih izvrši, kolikor se to ujema z državno celokupnostjo. Ptujni državni upniki se vabijo, naj v Carigrad pošljejo zapupnike, da se zarad tirjatev pogodé. Gotovi dohodki se določijo za obresti. Za izvršitev vsega tega pa zahteva turška vlada, naj velevlasti svoje vojne ladije domu pokličejo.

To prodrzo poročilo je razjarilo vso Evropo, časniki bičajo Turčijo, pravijo celo, da je Sultan zblaznel i da ga je treba odstaviti. Velevlasti so na take nezasišane besede ukazale vojnim brodom, naj idejo pred Dardanele i zapró turško pomorsko občenje ter naj se polasté otokov v turškem morji. — S tem se je pričelo zadnje dejanje turške drame; pri tacem položji morajo tudi Bolgari prijeti za crožje i Turka iz Evrope izpoditi.

Zadnje dni so Albanci začeli iz Ulčinja begati i ti beguni pripovedujejo, da je tam nastala taka lakota, da ljudje umirajo i da teško pričakujejo, da vojni brodovi začno bombardirati Ulčinj, ker mislijo, da potem lakoti otidó.

Raznesla se je mej Albanci tudi vest, da Avstrija zasede njihovo zemljo i tudi tega se

Soba naj bode razsvetljena ali temna, t. j. kar bolniku boljše dč. Bolnikom, ki blaznijo, treba temne sobe.

Vsak dan in sicer zjutraj je neobhodno potrebno, da sobo bolnika popolaoma osnažimo in ocedimo. Nobena reč ne sme ostati nesnažna.

Neprijeten vonj se odpravi, ako sobo pokadimo z vinskim, blagodišečim (aromatičnim), ali s tako imenovanim sleparskim kisom (vinaigre de quatre voleurs). Aromatičnega in sleparskega kisa je dobiti v vsakej lekarnici. Sopar teh kisov je prijeten in krepčaven.

Tudi zelenec (klor) in zelenčevo apno se rabita za kajenje; vendar škodujeta boji (barvi) pohištva, ter vzbujata nepotreben kašel.

Najboljši za kajenje je *brtnovec* ali *smólovec*, ker plamen tudi zrak čisti; vendar ga treba užgati z gorečo tresko, ne pa na žrjavici.

Za odpravljenje vonja *odsebnice* baje pomaga, ako se v njo kavnega zavrelka z malo vode in nekaj peščic rezi dene. Proti zopernemu vonju odsebnice je dobro tudi kajenje s prahom iz močno osušene nesežgane kave. Tudi je nosljivih angleških odsebnice brez vonja.

O skrbi za bolnika.

Neposredna skrb za bolnika zahteva: da pametno zadoščujemo vsem njegovim potrebam, da natančno spolnjujemo zdravnikove ukaze, da ga kratkočasimo, da tek boleznj skrbno opazujemo ter zdravniku o vsem vestno poročamo.

Vsakemu, ki bolnikom streže, treba poznati bolnikovo нрав. Drugaše se ravna s človekom naglojezne nravi, drugače

s onim, ki je mirne čudi. Pri prvem treba dobro paziti, da ga v ničem ne žalimo, kajti srd in jeza mu lahko neizmerno škodujeta. Mirne in občutljive ljudi pa véasi uže neprijazen pogled še občutljivejši stori, kar jim prav tako škoduje. Najboljše je, ako bolnika najbližnja rodbina, oče, mati, brat ali sestra i. t. d. na skrbi imajo, ker ti ga tudi najbolj poznajo. Strašno je človeku na smrt bolnemu, ako vé, da je izročen trdosrčnemu in svojeglavnemu strežniku.

Kedor je pa primoran tujega strežaja ali strežnico bolniku najeti, to je najboljše, če mu najmemo •milosrčno sestro•. Ko pa te ni moči dobiti, takrat se ve da moramo zadovoljni biti s kako drugo osebo, ki po Dr. Berndt-u mora imeti te lastnosti:

1. Naj ne bode prestara, pa tudi ne premlada (mej 25—50 letom);
  2. Treba da je zdrava in dovolj močna, slabotne ženske niso dobre strežnice;
  3. ne sme biti preveč rejena in okorna.
  4. potrebno ji je prijaznega obraza, da se jej bolnik lažje zaupa.
  5. mora znati čitati in pisati, da bode mogla razločevati zdravilne zapise (recepte) in zdravila.
- Nadalje nam treba poizvedeti, da-li je dotična oseba uže kedaj stregla bolnikom? Kako se je pri njih vela? Je-li bila potrpežljiva, pazljiva, trezna, snažna, vedna, ter v izvrševanju zdravnikovih ukazov natančna? Ni-li bila godrnjavata, klepetava i. t. d.

Osebi, ki smo jo najeli, moramo od konca vse sami pokazati, kako naj z bolnikom ravna, čemu je navajen; vzlasti

pri bolnih otrocih treba, da jo o vsem natanko in točno podučimo, in jej pokažemo, kako ravnati z njimi.

Samo ob sebi se razumeva, da jej vse (kakor plačo, hrano i. t. d.), kar smo jej pogodili, tudi natančno, vedno in pošteno izplačamo in dajemo.

Tudi jej je vsakega dne potrebno, da se 1 ali 2 uri sprehaja. Enako jej moramo privoščiti najpotrebnejšega časa za spanje. Bolniku naj se vsak dan enkrat postelje, pa tudi večkrat, ako mu vstajanje ni preteško. Rjuhe treba prevetriti in osušiti. V dolgo trajajočih, zlasti nalezljivih boleznih treba, da v vsakih 24 urah posteljno perilo s čistim zamenimo, če je mogoče.

Posebne pazljivosti, snage in pogostega menjanja perila potrebujejo bolniki z ranami. Dobro je, ako jim pod rjuhe povoščene platna denemo. Potrebno je tudi nekaj s žimo napolnenih 6 dm. dolgih in 3 dm. širokih vājkošnic, katere treba na dan večkrat izmenjati in postavljati tja, kamor bolnik želi. Mesta rjuhe, kjer leže pleča, križec in bedra, treba namazati z jelenovim lojem. Pod bolnikovo posteljo naj bode posoda sveže vode zarad izhlajljanja, da se zrak v sobi preveč ne osuši.

V bolnikovej izbi, zlasti pri teških boleznih, naj se nikdo ne pogovarja; posebno se treba varovati šepetanja, plašnih in boječih obrazov, ki bolnika strašijo, ter mu upanje jemljó, da se k malu ozdravi.

Ko je bolnik začel okrevati, tedaj mu treba posebne pazljivosti, da si z jedjo ali s čim drugim ne pokvari želodca, da se ne prehladi, ter na novo in še hušje ne zbolí, kajti majhna nepazljivost pri okrevancih lako smrt naključí.

(Dalje prihodno.)

veselje, ker se nadejajo, da se jim bode potem boljše godilo, ker jim ni več mogoče tako, kakor zdaj, še dalje živeti.

Pa tudi Črnogorski vojaki silno trpe, ker morajo brezposelni pod milim nebom v slabem vremenu stati na mejah in v nezdravih krajih i slabo postreženi brez najpotrebnejših reči strahiti svojo deželo; nastale so boleznine mejnjimi i polastila se jih je nezadovoljnost i nevolja tako, da so jih morali mnogo domov poslati.

Turška vlada se je vendar udala ter sklenola, Ulčinj Črnogorcem brez pogoja izročiti; zbalala se je evropskega brodovja, ker se je slišalo, da Carigrad zapre. Zdjaj se govori zopet o miru i da pojedejo vojni brodovi domu; grško prašanje se je neki odložilo.

Mej Rusijo in Kitajskim so zadeve zopet zelo napete, ker je kitajska vlada preklicala vse, v kar je bila uže privolila. Čuje se, da Rusija udari na Kitajce.

Na Ruskem je grof Melikov začel uvajati svobodniše naredbe glede tiska. Provincijalni časniki dobodo enake pravice z onimi v prestolnem mestu. Za tiskovne prestopke bo odgovoren le izdatelj i glavni urednik, censura ima nehati. Več novih velicnih časnikov začne izhajati. Aksakov bo izdajal »Denj« (Dan), ki se bo pečal z Slovani, živčimi se pod ptujim igom. Korš bo vredoval velik liberalni list »Pečatij« (Tisek), Modostov pa velik dnevnik »Obščestvenoj Mnenje« (Občno menjenje). Tudi ruski velikaš Demidov bo izdajal lasten organ »Rosia« (Rusija). — To je veselo znamenje krepkega napredovanja.

Bolgarski knez je te dni prišel v Beligrad obiskavat srbskega kneza. Tudi to ni brez političnega pomena. Govori se, da se je sklenola zveza mej Bolgarijo, Srbijo in Črnogoro, katere namen je samostojnost vseh krščanskih narodov na balkanskem poluotoku.

V vshodnej Rumeliji se pripravlja vstaja in vojna na Turka. Te dni se ima izdati dotična proklamacija. General Črnajev prevzame glavno vodstvo; orožja i streliva je tam uže dovolj. Tudi v Macedoniji se pripravljajo enake reči. Turčija ima tedaj na ramah črnogorsko, grško, rumelijsko, macedonsko, i kedo vé, koliko družih prašanj še; pod to težo mora omagati.

Stari Garibaldi i njegov sin Menotti sta se odpovedala poslanstvu v državnem zboru, menda zato, ker je vlada Caribaldijevega zeta zaprla. Stari general očita vladi, da svobodo z nogami tepta in varuje svobodo le Jezuitom in sovražnikom Italije. — Vse to v Italiji nemirno kri zopet zelo razdraži, zbornica Garibaldijeve odpovedi gotovo ne sprejme in ministerstvo bo primorano, Garibaldiju se po robu postaviti, ali pa njegovega zeta osvoboditi. Za prvo delo pa ima preslabe moči, po družem pa pride v nasprotje s zakoni.

DOMAČE STVARI.

Barkovljani izgledni gospodarji. V Barkovljah poleg Trsta, kamor vsak čas mnogo Tržačanov zahaja, ustanovili so nekateri rodoljubi »krčmarsko društvo«, katero ima okolo 100 udov. To društvo kupuje vino na debelo in ga toči po nizkej ceni, kar vabi obilo gostov. Z malim dobičkom si je pridobilo to društvo uže prav lep dobiček, kateri mej svoje delničarje deli. To je jako dobro in koristno, kajti prav v Barkovljah so se naselili neki ptujci, ki hudo po irredenti diše, in se pri njih te vrste svojat zbira. Naj bode Barkovljanov marljivost izgled drugim okoličanom, pa tudi njihov glas: »Živica Avstrija«, ki je oplasil laške tržaške telovade, da so ko hudil pred križem bežali. Ni se bati propada slovenščine v okolici, dokler bodo taki čuvaji narodnosti narodni prapor visoko držali.

Domači rokodelci in umetniki. Mnogo naših Slovencev in posestnikov ne gléda na to, komu delo dajo. Mi imamo narodne podjetnike, kateri so večji, da lahko vsakovrstna dela dobro izvrše. Taka sta brata Primožič v Rojanu, katera sta prav zdaj prav dobro izvršila cerkvena dela v Sežani. Nju priporočamo našim narodnjakom, da ju podpirajo in jima dajo dela. Tudi izvrstnih kamnosekov za lepa umetna dela imamo več. Vrli in požrtvovalni naš rodoljub g. Anton Trobec pri sv. Ivanu je v tamošnji cerkvi izdelal dva lepa altarja iz mramorja po primerno nizkej ceni. Zdjaj bode delal tudi enega v Bazovici. Mnogo naših narodnjakov si drage nagrobne spomenike naroča pri tujcih, zakaj ne bi jih naročali pri

domačem kamnoseku Trobecu, ki jim bo boljše i ceneje stregel? Česki velikaš Palački je vedno poudarjal: *Svoji k svojim!* Delajmo tudi mi po njegovih besedah i ne bomo se kesali.

Zopet tržaško redarstvo. Tržaško redarstvo tiska oglasilne liste v laškem, nemškem in francoskem jeziku, v slovenskem pa ne. Koliko neki ima Trst Francozov in od kedaj je francoski jezik deželni jezik? Nam uže skoraj vsak dan pritožbe dohajajo zoper to, da pri policijskih uradih nastavljenici slovenskega jezika prav nič ne znajo, da se nad strankami celo repenčijo. Naj bi tedaj slavno policijsko vodstvo tej velicej napaki, ki je leto za letom hujša, sčasoma konec storilo; saj ima dosti treh jezikov zmožnih ljudij; naj bi pri nastavljanji na take pred vsem drugim ozir jemalo. Tudi so se večkrat uže glasovi čuli, da so nekateri uradniki laške narodnosti preveč Italijani i da se pri njih le preveč *avstrijski* čut pogrša. O tem se govori marsikaj, i prav bi bilo, ako bi policija tudi te stvari ne prezirala.

Lahonski patriotizem. V zadnjem seja tržaškega mestnega zbora se je imelo razdeliti 1185 gl. zapuščenim otrokom v spomin cesarjeve petdesetletnice. Glasovali so za to vsi poslanci, le skrajni levicariji, irredentariji, so obsedeli. To jasno kaže, kam pes taco moli, i kam uleče sreče ljudi, kakor so: Dompieri, Consolo et comp.

Škorkljani! cesto vam magistrat takrat napravi, ako hoste sami zemljo darovali in zraven še cesto napravili, tak je sklep mestnega zbora od 11. t. m. Magistrat se še le potem milostljivo poniža za krvave žulje Škorkljanov cesto za svojo prevzeti. Ali ni to porogljivo, takega potrebnega pota, kakoršnega potrebuje Škorklja, mestni gospodje ne dovolé zato, ker je v okolici, ker so okoličani Slovenci. Troški za cesto so preveliki, oni troški pa za počeno kolibo, katero vsak mesec zidarji zamazujejo, da ne gleda iz spok lahkomisljeno gospodarstvo, tam pa ni škoda metati tisočakov strani. Naj bo to v poduk vsem tistim, kateri magistrat hvalljo in si domišljujejo, koliko dobrot deli okolici. Bog daj še enkrat leto 1868, potem bo mir in okolica prosta lahonskih hroščev.

Kranjski Khunov polk je cesar zopet pohvalil. Imel je namreč častno stražo na kolnici, ko je saksonski kralj na Dunaj prišel. Ko se je dalo povelje: k počitku, stali so naši fantje, kakor bi bili iz skale izrezani. Cesarju je bilo to i lepe postave tako po vseči, da je stopil k polkovniku ter mu rekel: »Čestitam Vam, gospod polkovnik, Vi ste načelnik vrlemu pa tudi lepemu polku!«

Irredentovci še vedno burke uganjajo. Zaprli so v Piranu nekega trgovca in v Pulji nekega mornarja Pirančana. Po dežji rasto gobe.

Slovensko lepoznanstvo. Sedanji lepoznanški list »Zvon« neki konci t. l. neha izhajati, zaradi urednikove bolehnosti. 7. t. m. pa smo dobili od dveh strani vest o dveh novih slovenskih beletrističnih listih; iz *Celoveca* se nam je poslal poziv na sodelovanje leposlovnega in znanstvenega lista »Kres«, kateri bode uredoval gimn. prof. dr. Jak. *Sket* sodelovanjem vseuč. prof. dr. Greg. *Kreha* in Davorina *Trstunjaka*. V »Slovenskem Narodu« od 7. t. m. pa beremo to le: »Ker je slišati, da bode gosp. profesor *Stritar* na Dunaji zaradi bolehnosti s koncem tega leta nehal izdajati »Zvon«, bode izhajal od novega leta naprej nov beletrističen list v *Ljubljani*. Izdajanje in uredovanje je sklenila prevzeti družba pisateljev: prof. Franjo *Levec*, Janko *Kersnik*, dr. Iv. *Tavčar* in Josip *Jurčič*. Več znanih pisateljev je uže podporo zagotovilo. List bode izhajal (ako »Zvon« neha) na vsak način, tudi če se mu v kakem drugem mestu konkurent rodi, kakor slišimo. Tiskal se bode v »narodnej tiskarni«. Tako »Slov. Narod«. — Mi dostavljamo to le: Lepoznankega dobrega lista Slovenci neobhodno potrebujemo, dveh pa nam ni treba, ker bi drug družemu moči jemala. Želeti bi tedaj bilo, da se oba napovedana lista združita v en list i najboljše bi bilo, da bi izhajal v Ljubljani, ker tu je Sloveniji središče ter največ i najboljših moči tacemu podjetju.

Promembe v tržaško-koperskejškofiji. Č. g. Ivan Ivčič, upr. župe v Monjanu pride za duh. pomočnika v Lanišče. Č. g. Ivan Lupetina, pomočnik pri kap. v Novemgradu, imenovan je upr. župe v Monjanu. Č. g. Primož Šubič, duh. pom. v Jelšanah, pride za upr.

župe v Tinjan. Č. g. Jakob Apollonio, duh. pom. v Bujah, imenovan je začasnim ravnateljem zavoda kneza Grisoni v Koprnu, na njegovo mesto v Buje pride č. g. Ivan Posega, dozdani duh. pom. v Buzetu. V Buzet pride za duh. pom. č. g. Rajmund Jelušič, dozdani duh. pomočnik v Pičnu. — Dne 15. septembra je umrl č. g. Lovro Malivrh, kurat v pokoju v Trstu. Rojen je bil na Kranjskem 5. avgusta 1797, novo mašo je imel 12. junija 1824. Bil je on starosta primorskega duhovenstva.

France Šabec, mož po božjej volji. — Zadnja »Naša Slova« hvallj dobro dela tega vrliga našega rojaka i pripoveduje mej drugim tudi to le: Necemu siromaku je bila zarubljena krava zaradi zaostalih davkov. Tega ubožca mali sinček, ki je kravo pasel, priteče k ljudomilemu Šabecu ter ga jokajoč prosí, naj bi kravo kupil. Šabec ide i kupi na javnej dražbi kravo ter jo podari ubožemu kmetu, ki utolažen blagoslovja svojega dobrotnika.

Pred dvema letoma je bival general Valenčič iz Bistrice v toplicah blizu Gradca i tu naleti na Munca, ki je očet prodajal. General ga vpraša: Od kod si? — Tam od Trsta. — Ne verujem, ti si gotovo iz Mun. — E da, sem, gospod. — Poznaš li necega Franceta Šabca? — Poznam ga dobro. — To je velik goljuf — skuša general Munca. Ali Munec mu naglo prestriže besedo in reče ozbiljno: Halt, gospod, gospod Šabec je naš oče, mi vsi bi zanj življenje dali. General, pokojniku prijatelj, nasmehne se zadovoljno i zapove dobro pogostiti hvaležnega Munca.

Wolfov slovenski nemški slovar se ima vendar enkrat začeti izdajati. O tem je sporočil »Slovenski Narod« to le: Zadnji ponedeljek popoldne so se bili v Ljubljani v Škofiji sešli pri škofjskem kaplanu g. Koblerji na posvetovanje zaradi slovensko-nemškega slovarja gg. graške univerze profesor dr. Krek, poslanec dr. Vošnjak, profesorji Pleteršnik, Levec, Tomaž Zupan, Kermauner, Vodušek in Wiesthaler. Tudi knezoškof g. dr. Pogačar sam je bil k zboru prišel. Vseučiliščni profesor dr. Krek je prvi izrekel svoje mnenje, naj bi bil slovar osnovan takó, da bi bil na vrhunci zdane leksikalne znanosti in torej obširen. Temu je ugovarjal knezoškof z razlogi, da bi potem zopet leta in leta Slovenci morali čakati nanj, in da bi preveč veljal; da je uže prvega dola več natisnjenega bilo nego treba in se zdaj ne prodaje povoljno; vsled tega, da je treba bolj praktičnega in ne tako obširnega slovarja, na podlagi uže nabranega materijala. Tej želji so se navzočni koncem uklonili in izbrali odbor za priprave slovarja. V ta odbor so stopili vsi navzočni profesorji in škofov dvorni kaplan g. Kobler. Prof. dr. Krek je obljubil prevzeti končni pregled po odboru pripravljene materijala in ostane v vednej zvezi z delujočim odborom, kateremu je bil za podpredsednika izbran gosp. Pleteršnik.

Rječnik hrvatskega ili srbskega jezika in škof Strossmajer. Akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu je pridobila tvarino, katero je več let pripravljalo mnogo jezikoslovcev za slovar hrvatsko-srbskega jezika. Uredovanje tega slovnika je prevzel J. Daničić in prvi vezek je prišel uže na svitlo. Po prvem vezku soditi, bode slovar jako obširen, temeljito izvrstno delo na slavo hrvatsko-srbskemu narodu. Djakovski biskup, J. J. Strossmajer se ga je tako razveselil, da je poslal duhovščini okrožnico, v kateri je živo priporočil ta slovar, ki bode po njegovih besedah večer spomenik slovsstvenega delovanja in živa pričla bogastva in lepote hrvatsko-srbskega jezika. Ako bi naša akademija nobenega drugega dela ne izdala, uže s tem bi vredna bila, da jej bo narod hvaležen. Posebno duhovniki morajo pospeševati to delo. Spomnimo se, da so pri vseh izobraženih narodih pospeševali duhovniki razvitek narodnega jezika i čuvali njegovo čistoto. Koliko so n. pr. storili za lepoto in razvitek francoskega jezika duhovniki Paskal, Bosuet, Bourdaloue in Massillon! Priporočam Vam, duhovni bratje, novi naš slovník. Nadejam se, da si delo priskrbi vsaka župniška knjižnica i da hoste tudi za njegovo razširjanje mej premožnejšimi župljani skrbeti. Jaz sam bom vsako leto, dokler bo slovník izhajal, 1000 gl. podpore dajal. — O, da bi Strossmajer bil vzgled vsem premožnim Slovanom!

Drage šolske bukve. O tem piše »Danica« to le: Pred več leti so se dobile vse bukve za prvo latinsko šolo nekako za ta denar, kolikor zdaj le sam »Atlas« stane. Mora se priznati resnica, da vsa vravnava s šolskimi bukvami je storjena brez pravega ozira na star-

še in učence, ki so večidel ubožni. Vzemimo si pred oči samo zemljepis. Nekdaj so bili potrebni zemljevidi prideti k bukvam in zdi se mi, da smo se precej v prvi šoli naučili veliko več geografije, nego se je naučé zdaj. Tako je tudi pri gramatiki herilo bilo prideto k slovnici, zdaj mora bit vsako posebe in pa prav drago. Tako bi se tudi pri družih bukvah dalo boljši kup vravnati.

Ugovarjati se ulegne, da nekatere bukve potlej služijo za več lét. Bodi si, toda vsak vé, da zlagoma je ložej bukve kupovati, nego pa vse naenkrat. Sploh to nikakor ne more obstati, da bi bili starši tako hudo pritiskani oziroma ne kupovanje šolskih bukev. Naj se ne pozabi na velike druge davke; zdaj pa še tako nezmérne dajanja, ako kdo gre v više šole. Dostikrat si dijak ne more vseh bukev priskrbeti n. pr. dragega atlasa, zato zastane, slabo šolo izdelala in poklic je uničen. Nova era ne skrbi za vse občinstvo, kakor bi bilo treba. Tudi to opomnimo, da za davek šolskih tvarin pride veliko denara. Naj bi se vsaj revnim študentom potlej bukve obilnije dajale; ali če ne darovale, pa vendar posojevale. Šolski možje, ki imajo dobro srce za starše in njih sinove, naj bi premišljevali ne le tega, temuč sploh, kako bi mogel mladenič z manjšimi stroški do višje omike. — Mi »Danici« popolnoma pritrjujemo. Predrag poduk je velika ovira splošnej omiki.

Poštenje liberalcev in irredentovcev. »Narodni list« dokazuje, da je splitski župan Bajamonti v 21 letih svojega županovanja 774.000 gl. občinskega premoženja v svoj žep vtaknoil, zapravil prevzeto mestno premoženje i poleg tega še mestu 79.000 gl. dolgov nakopal. Potem ni čudo, da Bajamonti tako rogovili, čudo pa je to, da dalmatinska vlada tako gospodarstvo mirno gleda.

Tabernaklji za Bolgare. V »Danici« i »Slovencu« pozivlja č. gosp. Val. Lah, kaplan v Naklem nad Kranjem slovanske rodoljube in vzlasti duhovščino, naj nabirajo darove, da se napravijo tabernaklji zedinjenim Bolgarom. Darovi naj se pošiljajo gosp. Lahu, nabirajo pa jih tudi gosp. kanonik Urh v Ljubljani in uredništvi »Danice« i »Slovenca«.

Odlikovanje. Grofa Taaffeja je imevala Vrhnika za častnega občana zaradi njegovega prizadevanja za pomirjenje vseh narodov v Avstriji. Za podeljeno čast se je pismeno zahvalil.

Slovenska Matica razpošlje še letos društvenikom te le knjiga: 1. Letopis, 2. Upliv upijančljivih pijak na posamezni človeški organizem in na človeško društvo v obče, spisal dr. Samec, 3. Oko in vid, z slikami, spisal profesor Žnidaršič, 4. Spomenica Kopitarjeva. Za tisek je tudi uže pripravljena prof. Šumanova »Slovenska slovnica« in prof. Erjavčev »Prirodopis živalstva«.

Dr. Vratoslav Jaglič, katerega je nekdanji hrvaški ban Rauch, mož neblazega spomina, iz domovine prognal, in je bil pozneje v Odesi, i zadnja leta v Berlinu profesor slavistike, kder si je pridobil jako dobro ime, poklican je v Petroburg. Car sam je potrdil jako ugodne pogoje. V Berlinu je izdajal *Arkie* za slovansko jezikoslovje ter ga misli nadaljevati.

Kranjski državni poslanec g. Obreza je izdal 32 strani obsegajočo knjižico, v kateri svojim volilem poroča o svojem delovanju v zadnjem zasedanji državnega zbora. Doslej ni bila navada, da bi državni poslanci bili tiskana poročila izdajali, tega tudi ne more nobeden zahtevati, vsakako pa je to lepo i priporočila vredno, ker tako se odstranijo vse dvombe, zavežejo hudobni jeziki, katerih nikdar ne manjka, ljudstvo se podučuje i politično krepi i le poslanec, ki ima dobro vest, sme tako očito pred ljudstvo stopiti.

Knjige družbe sv. Mohorja so prišle uže na svitlo i se dobivajo pri poverjenikih.

Gospodarske stvari.

Nevarnost petrolija kakor zdravilo. Več ljudi rabi petrolije za razna zdravila. To pa je zelo nevarno in večkrat je uže povzročilo smrt. Te dni si je nekdo v Berlinu namazal s petrolijem noge, ker ga je po njih trgalo; na mazincu pa je imel majhno rano, petrolije je tako prišlo v kri, katero je ostrupilo, da je zavdani v smrtnej nevarnosti.

RAZNE STVARI.

Bismark o Gambeti. Ko se je zadnjič na Francoskem novo ministerstvo snovalo, prašal je nekdo Bismarka: »Ali ima Gambeta upanje postati prvi minister?« — »Ne vem«, odgovoril je Bismark, če more postati prvi minister, prepričan pa sem, da neće biti, on hrepeni le po tem, da bi postal ljudski tribun ali pa načelnik republike. — »In ko bi ga postavili na prvo mesto na Francoskem?« — »Pozvedal je prašalec. — »Potem bi — morebiti Francoske ne — vsakako pa republiko v pogubo treščil« — bil je odgovor; njegova beseda je slepilna fraza, ali njegova misel ne užiga; on zna ogenj podnetiti, ali netiti ga ne zna; obena povodenj ne pride za njim, on sam je obena povodenj. . . Naj Francoska za časa teše ladijo, da najdražje svoje blago na njej otme!»

Srebrni rudniki. Na Prusko poljskem pri Olkušu so našli jako bogate sreberne jame. Uže mnogo srebra so iz njih dobili.

Evangelija grški rokopis so našli v Kalabriji v južni Italiji. Pisano je to evangelije na rudeč pergament srebrnimi črkami. Zvedenci sodijo, da utegne to biti najstariji slikami okrašeni rokopis evangelija in mislijo, da je bil napisan koncem petega ali početkom šestega stoletja.

Svarilo pred selitvijo v Ameriko. V mestu Rio de Janeiro se je ustanovilo društvo pod imenom »Empreza Colonisadora Brasileira«, ki vabi Evropejce, naj se selé v Brazilijo, da se tam povzdigne poljedelstvo. Podjetniki tega društva so Giulio Rossi, Francisco Antonio Fritsch in Guilherme de Lara Tupper. Časniki svare, naj se ljudje ne dajo prevariti, ker jim tam preté strašne nevarnosti.

Kmetijsko svečanost na Dunaju namerjavajo napraviti 1. dne novembra 1881. Ta dan je namreč pred 100 leti cesar Jožef II. otel kmete sužnosti. Posvetujejo se o tej svečanosti uže zdaj ter mislijo kaj velikanskega napraviti. Skleneno je uže, da se ima stoletnica obhajati z velikanskim sprodom, katerega se udeležijo kmetje iz vseh avstrijskih dežel v narodnej obleki. — To je prav i na Dunajčane bo to gotovo ugodno vplivalo, ker bodo zopet imeli priliko, prepričati se, da so dunajski veliki časniki krivi proroki.

Prva katoliška cerkev v Trebinji. Dubrovniški prošt Petarević je dne 20. min. m. položil temeljni kamen za prvo katoliško cerkev v Trebinji. Slovesnost je bila velika.

Slovanske študentske stipendije na Ruskem. Ruska vlada je ustanovila 10 študentskih po 550 rubljev za deklice na kijevskej ženskej gimnaziji iz južnoslovanskih dežel; potem je nakazala 4000 rubljev za podporo nekaterih slovanskih učilšč, vzlasti za bolgarsko učilšče v Carigradu 1200 rubljev, za bolgarsko šolo sv. Cirila in Metoda v Ohridi 300 rubljev in za slovansko deklisko šolo v Bukjuki 1000 rubljev.

Tržno poročilo.

Vkljub mlahovosti v kupčiji je skoro vse blago zdatno porastlo in utegne se poskočiti. Uzrok temu je gotovo tudi nejasen politični položaj in pa, kar se tiče žita, slaba letina v nekaterih okrajih Rusije. Izvoz notranjih pridelkov pa je tudi zato letos veliko manjši od lanskega leta, ker so Francija, Holandska in Italija mnogo vsakovrstnega žita, fižola i. t. d. pridelale.

Kava — Akopram nij tukaj posebno velikih zalog tega blaga in se ga tudi ne pričakuje prav dosti, vkljub temu so cene postale bolj šibke in lastniki radi popuščajo na cenah, samo da nekaj prodajo, kajti prašanja iz notranjih dežel so prav redka. Rio se prodaja od f. 72—88, Ceylon od f. 104—138, Java f. 92—95.

Olje — fino namizne baže brez spremembe; jedilna in fabriška olja pa so poskočila za par odstotkov, zaradi večega prašanja iz Rusije in Anglije. Vendar pa letos ne utegnemo imeti dosti viših cen, ker je oljka skoro povsod dobro rodila. — Namizno se kupuje po f. 56—68, jedilno od f. 41—44.

Sadje — Došlo je te dni mnogo levantinskega sadja, pri vsem tem pa naši Grki držé visoke cene in nočejo se nič popustiti. Mogoče pa je, da bo sadje, kadar se napolnijo zaloge (čez 1 mesec) naj ceneje postalo. Rozine sultanske držé denes od f. 28—42, opašo f. 22—23. Fige v venci po f. 20—24, v sodih po f. 16—17, rožice po f. 12—13.

Riž — prodaja se še vedno po napetih in trdnih cenah, uzroke temu je porastenje valute. Denes stane italijanski riž od f. 20—24, angleški od f. 16—17,25.

Mast in špeh. — To blago je letos največ iskano in je tudi najdražje postalo. Denes so cene uže nezasiščano visoke, pa skoro gotovo se poskočijo, ker špeha in masti vedno manj do-

haja. — Špeh lep stane denes f. 73—78, navadni f. 66—71, mast pa od f. 59—64; oboje to blago je v par mesecih poskočilo za 50—70 %.

Petrolje. — Cene tega blaga so še vedno trdne z nagibom za porastenje, ker Amerikanci nočejo popustiti prav nič, vsled česar tudi manj blaga dohaja. — Vse kaže, da postanejo cene čez zimo še više, nego so zdaj. Denes velja petrolje iz prve roke f. 15.

Domáci pridelki. — Fižola letos ne išeejo tako močno, kakor lansko leto, zbog tega padajo cene in bodo se še poniževale. Za rudečega, ki je stal še pred 14 dnevi f. 13, ponujajo kupci denes f. 11,50, koks stane f. 15, bohmeč f. 13,50, beli f. 12, mešani f. 8. Maslo se boljše prodaja, namreč od f. 82 do 85. Slive so tudi nekoliko v boljšem menenju in stanejo denes f. 12—14. Amoli pa f. 58—60. Korun plačujejo Grki za izvoz po f. 3 do 3,25.

Seno in slama — v dobrem položju, prve vrste seno se prodaja do f. 1,80, nižje po f. 1,20 do 1,40.

Žito. — Pšenica v najboljšem menenju, cene rastejo. Cene koruze pa so stalne in najbrže ostanejo več časa nepremaknjene. Pšenica velja uže f. 12,50, kornica f. 7—7,40.

Les — prav zanemarjen in morajo prodajalci na cenah popuščati, ako hočejo kaj prodati.

Vrednostni papiriji — mlahovi, kurzi padajo, ker vse se boji vojne. Kurzi valut pa polagoma rastejo. — Bog varuje vojne, potem je gotovo saj majhen polom.

POSILANO *

Prisljena žalibog! zaradi zdravja zapustiti službo v vrdeški okrajini, kjer sem se 26 let za poduk vaših hčer na vso moč trudila, poslavljam se od Vas ter Vas ob enem vse prav srčno pozdravljam. Ohranite me blagovoljno v dobrem spominu, v katerem tudi Vi meni vedno ostanete. Z Bogom!

V Vrdeci, 9. oktobra 1880.

Katarina Marini
učiteljica.

* Za sestavke pod tem nazivom je vredništvo le toliko odgovorno, kolikor mu postava nalaga.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Gosp. dopisniku: Nekaj iz Riemana. Uže večkrat smo omenili, da nepodpisanih dopisov ne sprejemamo. Mi nikakor ne zahtevamo, da bi se dopisnikovo ime moralo fiksati, to je vsacemu dopisniku dano na voljo; tudi smo porok za strogo tajnost; ali ker nismo vsevedni, zato nam ne more nobeden, ki pošteno misli, za slabo jemati, če zahtevamo, da pristani svoje ime. — Do nepodpisanih dopisov — ako nam ni znan rokopis — imamo malo vere, zakaj? to nas je učila izkušnja. Tudi Vašemu dopisu se boljše ne godi, vrgli smo ga v ogenj, ker nespametni i hudobni bi bili, ako bi zaradi »oglojene kosti« budili prepričevanje ljudstvom.

Nekritičarji: Pustimo to reč, ker ne more koristna biti nikomu, tudi »Šoli« ne.

Dunajska Bors

dne 12. oktobra.

Enotni državni dolg v bankovcih . . . 70 gld. 45 k.	
Enotni državni dolg v srebru . . . . . 72 . 40 .	
Zlata renta . . . . . 85 . 85 .	
1860. državni zajem . . . . . 128 . 80 .	
Delnice narodne banke . . . . . 817 . — .	
Kreditne delnice . . . . . 278 . 20 .	
London 10 lir sterlin . . . . . 118 . 25 .	
Srebro . . . . . — . — .	
Napoleoni . . . . . 9 . 41 1/2 .	
C. kr. cekini . . . . . 5 . 63 .	
100 državnih mark . . . . . 58 . 20 .	

Kreditni lozi od leta 1858.

1. oktobra so bile izžrebane te le serije:

35 1396 1479 1840 2506 3669 3987 4023.

Dobile so:

Serijske	Štev.	Gold.	Serijske	Štev.	Gold.
35	4	400	2506	53	400
	11	400		79	400
	33	400		89	5000
	65	200.000		95	400
	71	400	3669	13	1000
1396	5	400		30	400
	35	400		48	1000
	51	1500		61	400
	60	400		63	1000
	84	400		67	3000
	97	400		73	400
1479	17	400		92	400
	27	400	3987	6	1000
	30	400		15	400
	34	400		19	40.000
	63	400		41	400
	68	400		51	400
	96	400		61	400
1840	15	1000		67	400
	30	400		90	1000
	77	1500		91	400
	86	400	4023	7	1000
2506	22	3000		71	20.000
	40	400		86	400
	52	5000		99	400

Vse druge številke zgoraj omenjenih serij dobé po 200 gld.

Dobitki se bodo izplačevali od 1. aprila 1881 počenši.

Prvo prihodnje žrebanje bo 3. januarja 1881.

Državni zajem z loterijo od leta 1854.

K serijam izžrebanim dne 1. julija t. l. bile so izžrebane spodaj navedene številke in dobodo:

Serijske	Štev.	Gold.	Serijske	Štev.	Gold.
79	—	—	1579	25	400
202	—	—	1686	6	400
391	15	400	36	40.000	
	25	400	45	400	
	37	2000	2188	—	—
531	17	400	2646	4	400
	18	400	28	400	
	22	400	2676	17	400
577	14	400	29	400	
	28	400	36	400	
709	29	5000	2713	41	400
	44	400	2910	16	400
749	41	1000	32	400	
	49	1000	3021	8	400
880	10	400	20	400	
898	38	2000	41	400	
935	26	1000	48	400	
	44	400	3199	5	400
1029	—	—	20	400	
1038	—	—	3337	6	400
1068	8	400	3406	4	400
1075	40	400	26	400	
1193	28	400	34	1000	
1202	18	2000	36	400	
1227	7	400	46	400	
	12	400	3471	—	—
	41	400	3542	3	400
1267	7	400	16	2000	
	13	400	3576	36	400
1277	—	—	42	400	
1386	2	400	3720	—	—
	21	2000	3753	29	400
	35	400	3806	4	400
	39	400	42	1000	
	48	400	25	400	
1573	—	—			

Vse druge v zgoraj omenjenih serijah navedene številke dobé po 300 gld.

Dobitki se bodo izplačevali od 31. decembra 1880 počenši.

Prvo prihodnje srečkanje serij bo 3. jan. 1881.

Zajem mesta Dunaja od leta 1874.

1. oktobra 1880 so bile izžrebane te le serije:

170 315 309 315 906 1760 1783 1809 3198 3639 3731 3744.

Dobile so:

Serijske	Štev.	Gold.	Serijske	Štev.	Gold.
170	6	350	815	97	350
	20	350	906	1	200.000
	32	350	1760	—	—
	82	1000	1782	32	350
345	38	1000	1802	15	30.000
	71	350	2198	41	10.000
802	25	350	94	1000	
	27	1000	2029	—	—
	90	350	2731	15	350
815	11	1000	68	350	
	19	350	2744	38	350

Vse druge številke zgoraj omenjenih serij dobé po 130 gld.

Dobitki se bodo izplačevali od 3. januarja 1881 počenši.

Prvo prihodnje srečkanje bo 3. januarja 1881.

Zajem ljubljanskega mesta od l. 1880.

Izžrebane so bile dne 2. oktobra te le številke ter so dobile:

Št. 51.129 **35000** gld. — št. 30.146 **3000** gld. — št. 40.392 46.949 48.919 49.281 65.182 po **600** gld. — št. 4.683 4.761 5.019 5.946 6.393 7.718 8.165 8.715 9.189 12.389 14.362 16.573 17.270 18.673 18.847 19.897 19.945 20.033 23.167 23.487 24.668 25.463 25.842 27.107 30.135 30.741 31.018 33.218 33.763 35.009 35.153 36.825 36.892 37.428 38.826 39.239 39.546 40.180 41.493 41.523 41.588 42.247 42.668 44.604 45.216 45.561 46.381 48.255 49.060 51.615 54.795 55.606 55.814 60.500 63.850 64.252 65.131 65.510 65.917 66.839 67.038 68.822 68.963 69.013 72.514 73.183 74.248 74.836 po **30** gld.

ANTON HODNIK

Prodavnica železine in kovine na debelo in drobno.

Via del Corso št. 39 nova v

TRSTU. (4—4)

FRANCE ŽITKO

— Corsia Stadion — (3-1)

priporočla slavnemu občinstvu okusne

frišne klobase

kranjske, dunajske in druge; prodaja tudi izvrsten pravi brinjovec, višnjevec, slivovec ter liker za želodec iz nanoških zelišč in korenin.

Šolska naznanila.

Pri Ivanu Lapajne-tu v KRŠKEM na Dolenjskem se dobiva to le šolsko blago:

a) Knjige za narodne šole:

1. *Fizika in kemija* (po Decker-ju) cena 70 kr.
2. *Priradpis* (po dr. Netolički) . . . . . 60 .
3. *Zemljepis* (po Kocenu) . . . . . 30 .
4. *Obšna zgodovina* (po dr. Netolički) . . . . . 25 .
5. *Mala fizika* (po dr. Netolički) . . . . . 25 .
6. *Geometrija* . . . . . 24 .
7. *Domovinosloje* . . . . . 12 .
8. *Prigovesti iz zgodovine Štajerske* (po dr. Kronesu) . . . . . 8 .

b) Pisanke:

- Cena pisankam. Brev zemljevidov 100 k. 50 k. Z zemljevidi 100 k. 50 k.
1. *Pisanka za slovensko lepovpisje* (Slovenisches Schönschreibheft) s kranjskim zemljevidom — za vse stopinje ljudske šole 1:20 0:65 1:30 0:70
  2. *Pisanka za nemško lepovpisje* (Deutsches Schönschreibheft) s štajerskim zemljevidom — za vse stopinje ljudske šole 1:20 0:65 1:30 0:70
  3. *Pisanka za slovensko pravopisje* na nižji stopinji (Slovenisch. Rechtschreibheft auf der Unterstufe) s primorskim zemljevidom 1:20 0:65 1:30 0:70
  4. *Pisanka za nemško pravopisje* na nižji stop. (Deutsches Rechtschreibheft auf der Unterstufe) s koroškim zemljevidom 1:20 0:65 1:30 0:70
  5. *Pisanka za pravopisje in spisne vaje* (Schreibheft für Rechtschreib- u. Aufsatzübungen) z avstrijskim zemljevidom 1:20 0:65 1:30 0:70
  6. *Računska pisanka z natevanko* (senkrat eno) . . . . . 1:20 0:65 — — (Te pisanke imajo 16 strani 14 je za pisanje porabljenih.)
  7. *Domáče naloge* (Hausaufgaben) pisanka s črtami. 32 strani z modrim ovitkom in napisnim listkom . . . . . 2:90 1:51 — —
  8. *Domáče naloge* (Hausaufgaben) — čista pisanka s podkladkom (listkom s debelimi črtami). 32 strani z rudečim ovitkom in napisnim listkom . . . . . 2:40 1:25 — —

c) Risanke:

- Cena risankam. Iz slabšega risanskega papirja 100 k. 50 k. Iz boljšega risanskega papirja 100 k. 60 k.
1. *Prva risanka* (Erste Zeichentheke). Priredjena po Grandauer-ju, I. II. in III. zvezek (pike 1 cm. narazen) 3:10 1:60 4:30 2:20
  2. *Druga risanka* (Zweite Zeichentheke). Priredjena po Grandauer-ju, IV. zvezek, (pike 2 cm. narazen) 3:10 1:60 4:30 2:20
  3. *Tretja risanka* (Dritte Zeichentheke). Priredjena po Grandauer-ju, V. zvezek, (pike 4 cm. narazen) 3:10 1:60 4:30 2:20
  4. *Četrta risanka* (Vierte Zeichentheke). Prired